

PLAATSING IN EEN INRICHTING VOOR STELSELMATIGE DADERS (ISD)

Oktober 2004 / F&A / 4829

Ministerie van Justitie
Directie Voorlichting
 Schedeldoekshaven 100
 Postbus 20301
 2500 EH Den Haag
 T 070 370 68 50
 F 070 370 75 94
 E voorlichting@minjus.nl
 http://www.justitie.nl

Deze factsheet geeft informatie over een nieuwe wettelijke regeling die per 1 oktober 2004 van kracht is: de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD). Met de ISD-maatregel kunnen stelselmatige plegers van misdrijven effectiever worden aangepakt omdat de strafrechter de mogelijkheid heeft om deze daders gedurende langere tijd, maximaal twee jaar, te laten opsluiten. De al langer bestaande SOV-maatregel (Strafrechtelijke opvang Verslaafden), bedoeld voor aan harddrugs verslaafde stelselmatige daders, is opgegaan in deze nieuwe maatregel.

De SOV zal in ieder geval tot eind 2006 in de huidige vorm voortbestaan. Evaluatie van de SOV-maatregel vindt plaats eind 2004 (procesevaluatie) en in 2006 (effectevaluatie). De invoering van de ISD-maatregel is een van de actiepunten uit het kabinetsbrede Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving'.

Achtergrond

De maatregel is in het bijzonder gericht op de aanpak van de zeer actieve veelplegers. Dit zijn personen van 18 jaar of ouder tegen wie meer dan tien keer proces-verbaal is opgemaakt in de afgelopen vijf jaar, waarvan tenminste één in het peiljaar. Deze groep is verantwoordelijk voor een onevenredig groot deel van de criminaliteit in ons land. Veelplegers zijn verantwoordelijk voor bijna veertig procent van alle strafzaken.¹ Het gaat hierbij om relatief lichte criminaliteit, die doorgaans leidt tot een korte vrijheidsstraf.

Door de grote frequentie, de hardnekkigheid en intensiteit van crimineel gedrag brengt deze groep grote overlast en maatschappelijk onrust teweeg waardoor burgers zich onveilig voelen.

De ISD-maatregel

Om te voorkomen dat de daders na een korte vrijheidsstraf weer snel op straat staan, is een andere aanpak nodig: een *persoonsgerichte aanpak* in plaats van een *zaakgerichte aanpak*. Dit betekent dat niet alleen wordt gekeken naar de afzonderlijke delicten, maar dat het totale criminele verleden van de verdachte in beeld wordt gebracht. Met een persoonsgericht dossier krijgt de rechter een beter beeld van de stelselmatige dader.

De nieuwe maatregel tot plaatsing in een ISD biedt de rechter de mogelijkheid om zeer actieve veelplegers langer (tot maximaal twee jaar) van hun vrijheid te beroven.

¹ WODC, Bekenden van Justitie, 2004

Kenmerk van een maatregel is dat deze in het teken staat van beveiliging en behandeling en niet, zoals bij een straf, op leedtoevoeging.

Doel van de ISD-maatregel is de beveiliging van de maatschappij aan de ene kant en de mogelijkheid van gedragsbeïnvloeding van de betrokkenen teneinde het risico van recidive te verkleinen aan de andere kant.

De veelplegers worden gedetineerd in een specifiek voor hen bestemde inrichting of afdeling van een inrichting. Voor deze groep komen extra plaatsen in penitentiaire inrichtingen beschikbaar. Daarnaast zal de bestaande capaciteit van gevangeniswezen en reclassering bij voorrang voor veelplegers worden ingezet.

De minister van Justitie zal binnen vier jaar verslag uitbrengen aan de Tweede Kamer over de doeltreffendheid en effecten van de ISD-maatregel in de praktijk.

Voor wie is de ISD-maatregel bedoeld?

De ISD-maatregel is bedoeld voor de zeer actieve veelplegers, d.w.z. degenen die in het recente verleden het meest frequent delicten hebben gepleegd. Deze groep wordt geschat op 5.000 à 6.000 personen.

Zeer actieve veelplegers zijn onder te verdelen in verslaafde en niet-verslaafde veelplegers. Voor beide groepen geldt, dat indien daartoe op basis van een diagnose aanleiding is, in het kader van de ISD-maatregel plaatsing in de zorg tot de mogelijkheden behoort. Dit zal het geval zijn als er sprake is van ernstige psychische of psychiatrische problematiek.

De verslaafde veelpleger

De verslaafde *veelpleger (harddrugs, alcohol en/of gokken)* is doorgaans een inbreker, die zich uitsluitend met vermogenscriminaliteit bezighoudt. Per delict maakt hij relatief veel schade, terwijl de buit relatief gering is. Hij pleegt veel strafbare feiten, waaronder winkeldiefstallen, en wordt ook relatief vaak aangehouden. Hij is bijna altijd werkloos en leeft vaak zonder vaste woon- of verblijfplaats. Ook is het percentage allochtonen relatief hoog. Veel drugsgebruikende veelplegers hebben ook psychische problemen. Daders uit deze groep zijn op jonge leeftijd begonnen met drugsgebruik en het plegen van delicten.

De niet-verslaafde veelpleger

De *niet-verslaafde* veelpleger heeft een heel ander profiel. Hij pleegt niet alleen veel verschillende vormen van vermogensdelicten, maar houdt zich ook bezig met een breder scala van misdrijven. Hij heeft minder feiten per keer in zijn strafdossier en wordt ook minder vaak gepakt. Hij woont vaker samen of heeft een gezin, heeft vaker werk en is vaker van Nederlandse afkomst.

Bij niet-verslaafde veelplegers is soms sprake van psychische problematiek of deze veelplegers zijn om andere redenen de greep op hun leven kwijt geraakt. Dit kan zich bijvoorbeeld uiten in grote financiële problemen (schulden).

Kenmerkend voor veelplegers is dat ze grotendeels op straat leven, een gebrek hebben aan maatschappelijke bindingen, zichzelf nauwelijks kunnen redden en weinig structuur kennen in hun leven. De langere vrijheidsbeneming die de ISD-maatregel biedt, maakt het mogelijk om te werken aan een ander gedrags- en levenspatroon tijdens een op

reïntegratie gericht programma. Een dergelijk intensief programma, met begeleiding en toezicht, kan worden geboden als daarvoor bij de betrokkene een duidelijk aanknopingspunt is.

Locaties ISD

In tegenstelling tot de SOV-maatregel kan de ISD-maatregel vanaf 2005 (in de arrondissementen Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht al vanaf 1 oktober 2004) in alle arrondissementen worden opgelegd. In beginsel wordt gestart met een toewijzing op ressortniveau. Voor het ressort Den Bosch betekent dit dat in PI Vught ISD-capaciteit wordt toegewezen en voor de ressorts Arnhem en Leeuwarden wordt één locatie voorgesteld, PI Grittenborgh in Hoogeveen. Voor de overige ressorts wordt tevens aansluiting gezocht bij de bestaande SOV-inrichtingen: PI Amsterdam, PI Utrecht, PI Haaglanden en PI Rijnmond. Vrouwen met een ISD-maatregel worden, gelet op de verwachte beperkte instroom, in één landelijke voorziening geplaatst: PI Zwolle. Eind 2005 wordt bepaald of de ISD-capaciteit op arrondissementaal niveau kan worden verdeeld. Schaalvergroting en aansluiting op regionale voorzieningen worden tegen elkaar afgewogen.

Wanneer kan de rechter een ISD-maatregel opleggen?

De rechter kan deze maatregel opleggen als

- het gaat om een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten;
- de verdachte in de vijf jaar voorafgaand aan het door hem begane feit tenminste driemaal wegens een misdrijf onherroepelijk tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel, een vrijheidsbeperkende maatregel of een taakstraf is veroordeeld, het feit is begaan na tenuitvoerlegging van deze straffen of maatregelen en er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat verdachte opnieuw een misdrijf zal begaan en
- de veiligheid van personen of goederen het opleggen van de maatregel eist.

De maatregel strekt tot beveiliging van de maatschappij en de beëindiging van de recidive van de verdachte. Wanneer de verdachte verslaafd is of andere specifieke problemen heeft waarmee het plegen van strafbare feiten samenhangt, moet de maatregel ook bijdragen aan de oplossing van de verslavingsproblematiek of die andere problematiek.

De rechter legt de maatregel slechts op nadat hij van het Openbaar Ministerie een met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend advies over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de maatregel overlegd heeft gekregen.

Daarnaast kan de rechter beslissen tot een tussentijdse beoordeling van de noodzaak van voortzetting van de uitvoering van de maatregel. Hij kan dit doen op vordering van het OM, op verzoek van de verdachte of diens raadsman of ambtshalve.

Ketensamenwerking

Een goede *ketensamenwerking* is noodzakelijk om deze doelstellingen te realiseren. (Zie ook de factsheet Aanpak Veelplegers, oktober 2004 / F&A 4806). Goede afspraken tussen justitieorganisaties en koepelorganisatie van zorgvoorzieningen en lokale overheden over de wederzijdse verantwoordelijkheden en over taakafbakening zijn onontbeerlijk.

Binnen de strafrechtketen heeft het Openbaar Ministerie daarbij de regisserende rol.

Als een veelpleger uit detentie komt krijgt de gemeente deze regisserende rol met betrekking tot het organiseren en regelen van de benodigde nazorg. Om te voorkomen dat iemand weer delicten pleegt, moet aandacht worden besteed aan huisvesting, zorg, arbeid en inkomen. De aansluiting tussen justitiële en maatschappelijke voorzieningen is van essentieel belang en moet daarvoor optimaal zijn.

In het kader van de beleidsprogramma's *Terugdringen Recidive* (projectbureau nazorg) en *Jeugd Terecht* worden, samen met andere departementen en met vertegenwoordigers van lokale overheden, voorstellen ontwikkeld om de aansluiting te verbeteren.

Meer informatie:

Kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving'; ministerie van Justitie en ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, oktober 2002 (Eerste Voortgangsrapportage, mei 2003; Tweede Voortgangsrapportage, oktober 2003; Derde Voortgangsrapportage, mei 2004);

- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer, 9 december 2002 (Maatregelen in verband met capaciteitstekorten);
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer, 10 maart 2003 (Te realiseren sanctiecapaciteit in het kader van modernisering sanctietoepassing);
- Beleidsbrief veelplegers aan de Tweede Kamer van 20 mei 2003;
- Beleidskader ISD (juli 2004);
- Richtlijn en Handleiding Veelplegers van het Openbaar Ministerie (september 2004);
- Factsheet Aanpak Veelplegers, oktober 2004, F&A 4806;
- Factsheet Modernisering Sanctietoepassing, oktober 2004, F&A 4831.

Verder vindt u op de volgende websites meer informatie over de aanpak van veelplegers:

- www.justitie.nl
- www.veiligheidsprogramma.nl

Daarnaast op www.wodc.nl:

Bekenden van Justitie - Een verkennend onderzoek naar de 'veelplegers' in de populatie van vervolgde daders (B.S.J. Wartna en N. Tollenaar).